Ministerie van Justitie en Veiligheid

Postbus 20301
2500 EH 'S-GRAVENHAGE

Datum
21 september 2018
Ons kenmerk

Uw kenmerk

Telefoon

Onderwerp
Wetsvoorstel gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS)

Met deze brief reageer ik op het consultatieverzoek bij het wetsvoorstel gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS). In de praktijk zien we dat de informatie-uitwisseling in het (zorg-en) veiligheidsdomein continu leidt tot ingewikkelde discussies over hoe we informatie mogen delen om tot effectieve veiligheidsaanpakken te komen en tegelijkertijd recht te doen aan privacy normen. De WGS is volgens de Memorie van Toelichting bedoeld om meer duidelijkheid te geven over en mogelijkheden te creëren voor informatie-uitwisseling en effectieve samenwerking tussen partners. De huidige materiewetgeving, in combinatie met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), regelt feitelijk alleen de gegevensuitwisseling binnen een specifiek wettelijk domein. Domein overstijgende gegevensuitwisseling is binnen de huidige wettelijke kaders vaak niet of moeilijk juridisch sluitend te regelen. Veel samenwerkingsverbanden hebben te maken met domein overstijgende gegevensuitwisseling.

Voordat ik verder in ga op het wetsvoorstel, wil ik allereerst meegeven dat niet alleen het delen van informatie met partners, maar juist ook het delen van informatie binnen de eigen gemeentelijke organisatie nog (te) vaak tot problemen leidt. De veelheid van taken van zowel de burgemeester als het college van burgemeester en wethouders zouden veel meer vanuit een intern integrale aanpak uitgevoerd moeten kunnen worden, mede gelet op de diverse verbanden tussen die taken. Daar hoort ook de bevoegdheid om intern informatie uit te wisselen bij, zodat voorkomen wordt dat de 'linkerhand niet weet wat de rechterhand doet'. Dit gaat ten koste van het effectief en efficiënt aanpakken van opgaven op het terrein van veiligheid, zoals het aanpakken van ondermijning. Dit wetsvoorstel biedt daar helaas geen oplossing voor. Vanuit de VNG blijven we hier graag over in gesprek om ook hier een oplossing voor te vinden.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag

vng.nl

WGS algemeen

Ik vind het een goede ontwikkeling dat er een wettelijk raamwerk komt dat meer mogelijkheden biedt voor informatie-uitwisseling in samenwerkingsverbanden. De WGS maakt het mogelijk om beter informatie te kunnen delen, te verwerken en de resultaten daarvan te kunnen gebruiken door de partners (inclusief private partijen) in een samenwerkingsverband. Onder meer doordat het gezamenlijk geformuleerde doel centraal wordt gezet. Ook wordt systematische verwerking mogelijk gemaakt, wat een belangrijke stap is om tot effectievere veiligheidsaanpakken te komen. Tegelijkertijd komt er meer duidelijkheid komt over de privacybeschermende randvoorwaarden waaronder die uitwisseling moet plaatsvinden. Dit zijn mooie stappen vooruit.

Wij zien wel dat in het voorliggende wetsvoorstel zwaardere waarborgen worden gesteld dan de zojuist van kracht geworden Europese regelgeving (de AVG) hanteert. Zo wordt er in dit conceptwetsvoorstel over 'zwaarwegend algemeen belang' gesproken, daar waar de AVG spreekt over algemeen belang. Wij pleiten ervoor aan te sluiten bij de terminologie van de zojuist in werking getreden AVG.

Tot slot: door de opzet van de WSG ontstaat een landelijke uniformering in de vorm van de samenwerking. De vorm van de samenwerkingsverbanden kan per regio echter sterk verschillen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de RIEC's. Vanuit het oogpunt van de effectiviteit van de regionale aanpakken is de voorziene uniformering daarom niet wenselijk.

Zorg en veiligheid

Voor een effectief veiligheidsbeleid is het noodzakelijk om niet alleen gegevens uit te wisselen met de veiligheidspartners (zoals politie of het OM), maar nadrukkelijk ook met zorgpartners (zoals Veilig Thuis, jeugdhulpverleners of de GGZ). Dit is het meest duidelijk zichtbaar in de zorg- en veiligheidshuizen, waar naast de partners uit de veiligheidsketen nadrukkelijk ook de zorgpartners (o.a. jeugdhulp, GGZ, Veilig Thuis) onmisbaar zijn om te komen tot een sluitende en effectieve aanpak. In het wetsvoorstel – en in artikel 2 in het bijzonder – komt nergens het element 'zorg' terug. Hierdoor ontstaat er geen oplossing voor de nodige informatie-uitwisseling om samenwerkingsverbanden op het snijvlak van zorg en veiligheid effectief te kunnen laten optreden.

AMvB

Volgens het wetsvoorstel zullen samenwerkingsverbanden tot in detail moeten worden beschreven en geformaliseerd in een AMvB. Dit leidt voor samenwerkingsverbanden waar gemeenten in actief zijn tot een aantal praktische en principiële bezwaren.

Voor het maken van een AMvB bestaat een langdurige traject dat beroep doet op vaak schaarse wetgevingscapaciteit van departementen. Daarbij moet ook eerst een departement en minister gevonden worden die zich verantwoordelijk wil voelen voor een samenwerkingsverband.

Dat kan nog een lastige zaak blijken te zijn. Er lijkt staatsrechtelijk een ingewikkelde constructie te ontstaan, waarbij met een AMvB een ministeriële verantwoordelijkheid wordt gecreëerd voor een samenwerkingsverband, terwijl de inhoudelijke verantwoordelijkheid principieel bij gemeenten en andere partners ligt. Hierdoor ontstaat mogelijk een ongewenste afhankelijkheidsrelatie tussen overheden die gelijkwaardig aan elkaar zijn. Dit zou een ongewenste situatie zijn, die niet past in ons staatsbestel.

Bovendien geeft een AMvB te weinig flexibiliteit om in te springen op nieuwe ontwikkelingen: het doel en de daarbij behorende informatie-uitwisseling (tot op het niveau van categorieën gegevens) moeten in detail worden geregeld op het niveau van een AMvB. Een wijziging daarin doorvoeren betekent dus direct een AMvB wijzigen met het daarbij behorende langdurige proces.

Gezien dit langdurige proces zal het, alleen al door de hoeveelheid samenwerkingsverbanden, niet mogelijk zijn om alle samenwerkingsverbanden in AMvB vorm te gieten. Daarbij ontstaan dan in feite twee categorieën samenwerkingsverbanden. Een categorie samenwerkingsverbanden dat per AMvB is geregeld en een categorie waarbij dit niet het geval is en die via de bestaande wijze van convenanten zal blijven werken. Het zou wenselijker zijn om voor alle samenwerkingsverbanden meer mogelijkheden voor informatie-uitwisseling te creëren en tegelijkertijd voor die informatie-uitwisseling duidelijke randvoorwaarden te stellen, zoals in het wetsvoorstel wordt beoogd.

Alternatief voorstel

Op dit moment zijn veel samenwerkingsverbanden en de daarbij behorende informatie-uitwisseling binnen het veiligheidsdomein gebaseerd op convenanten. Deze werkwijze zou kunnen worden voortgezet. De WGS zou dan eisen en randvoorwaarden kunnen stellen die verwerkt worden in convenanten. Als extra waarborg zou er (bij wet) een onafhankelijke instantie kunnen worden aangewezen, die de convenanten toetst. Daarmee ontstaat een werkwijze die evenzeer uitgaat van de beoogde privacy waarborgen uit het conceptwetsvoorstel en tegelijkertijd beter past in ons staatsbestel. Ook is deze werkwijze (veel) sneller en kunnen relatief eenvoudig alle samenwerkingsverbanden eronder worden gebracht. Dat voorkomt dat er twee soorten samenwerkingsverbanden ontstaan.

Tot slot

Op twee punten zijn de gevolgen van het wetsvoorstel mij nog niet geheel duidelijk. Zo is de vraag of binnen de reikwijdte van de WGS een samenwerkingsverband (bijvoorbeeld een RIEC) met een ander samenwerkingsverband (bijvoorbeeld ICOV) een nieuw samenwerkingsverband aan kan gaan. Ik zou het wenselijk vinden dat dat kan, omdat daarmee de mogelijkheid van soepelere informatie-uitwisseling tussen dergelijke samenwerkingsverbanden ontstaat en ook daar een duidelijk(er) kader van privacybescherming ontstaat.

In de laatste artikelen van het voorstel worden een aantal wetten gewijzigd op het punt van een absolute geheimhoudingsplicht. In de beperkte tijd van de consultatieperiode kan ik niet overzien of deze lijst met wetten waarin bevoegdheden van burgemeester of college van burgemeester en wethouders zijn opgenomen, compleet is. Ik verzoek u dan ook hier (nader) onderzoek naar te doen en aandacht voor de volledigheid te hebben.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten